

מסורת הש"ס

(א) ויניין כב: ויש"ט, (ב) ופתח טו מד, (ג) ונדפוי שלף היה (ד) גליון (ה) כ"ל דכספים;

תורה אור השלם

1 ויבררו בני יוסף את יהודה לאמר מדוע נתקבל לי נתלה גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב עד אשר עד בה כרבני יי? יהושע יד יד
2 ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אהת עליה לך היערה ובראת לך שם בארץ הברזי ויהרשם כי אף לך הו' אפרים: יהושע טו טו

הגהות הב"ח

(א) רש"ב"ם ד"ה אלף וכו' בין רב למשע וכו' זה סוף. ג"כ ע"ל ביש דף קכב: (ב) ד"ה לוחט וכו' לכתוב העיר ולגרוש שם ועינין:

מוסף תוספות

א. אלא למי"ד לבאי הארץ מאי בין רב למשע ואי משום דע"י החזרה חזרוק להיות שוין הוא מלשמות מטרות אבותם ינחלו נפקא. מוס' מיי"ד.
ב. משום דהו' נפישל משאר שבטים ולא שקיל לחולקא אלא כחד משאר שבטים. יד רמח.

אלף למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה מאי לרב טרצה נחלתו וגו' קשיא. ולא גרסינן מאי בין (א) לרב למשע דמהוהו לא מני לאקשווי מידי דהא אינטריך למדש מיניה דא"י לשבטים איתפלג שלקחו כל השבטים זה כזה ע"פ הגורל שבט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי

הגורל תחלק נחלתו בין שהוא רב בין שהוא מעט אותו השבט מה שזכרו הגורל יקח לקמן צפירקין (דף קכב). ועוד דרשינן מיניה [ש] דכספים נתחלקה הארץ. אבל מלרב טרצה נחלתו מקשה דמשמע למי שהיה רב צליאת מנרים דכתיב בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו אע"פ שעכשוו נתמעט בכניסתן לארץ טרצה נחלתו ולאותו שהיה מעט צליאת מנרים תמעט גם עתה נחלתו אע"פ שנתרצה והכי קתני לה כספרי"ט בדיאל לרב טרצה נחלתו וגו' הרי שיאלו עמו י' בניס מנמרים וכןכניסתן לא נמלאו אלף ה' קורא אפי עליו לרב טרצה נחלתו הרי שיאלו עמו ה' בניס מנמרים וכןכניסתן נמלאו עשרה קורא אפי עליו ולמעט תמעט נחלתו דסקלקא דמתן אמירה ניוול בתר השתא קא משמע לן: **קשיא.** לדידן קשיא דלא ידעינן לתרוזי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליכא למימר לרב טרצה אותו שהוא רב עכשוו טרצה נחלתו ולמעט שהוא מועט עכשוו תמעט נחלתו דקצב"א

הוא כדכתיב לעיל לאלף תחלק הארץ ולא כרץ קרא וגם אין לשון טרצה ותמעט משמע אלף כשהו נוטל הרצה וזה מעט שחלק איש זה מרובה וחלק ממנו מועט אבל כשכל החלקים שוים אין זה טרצה ותמעט אלף הכי הו"ל למימר חלק חלק נחלתו וזכורה נמי ליכא לאוקומיה דמלשמות מטות אבותם (במדבר כו) שמעינן לה שפיר אליבא דהאי תנא ועוד טרצה ותמעט משמע נטילה ראשונה שנטול כל אחד חלקו קודם שיחזירו לאבותיהם כדכתיב בכספיה דקרא [שס] איש לפי פקודיו יתן נחלתו: היינו דקא אווןן כנפות. למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו [שס מן] שזכה בצרך ישראל כי אין לו זן שאילו היה לו זן היה נוטל הזן חלקו של אבינו שהיה מיוצאי מנרים ועתה בשביל שאין לו זן למה לא יגרע את חלקו: לא הוה. לנלפחד נחלה בצרך ישראל דלישקול לא הוא ולא יוצאי יריכו זכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אם היה לו זן לא היה נוטל כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחות מנ' ומאי האז דקא אווןן בשביל שאין לו זן: אלף לחורה וינוטל בנכני חפר. דמאן דאית ליה לבאי הארץ אית ליה חורה שמחזירין לאבותיהן כל מה שהיה וחזרו וירשין מאבותיהן כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אבינו לנלפחד מתוך משפחתו שהיה לו לזכות עם אחיו בנכנס חפר וקנהו אילו היה לו זן כשיטלו בני חפר שהם אחי אבינו נחלה בא"י יחזירו אותה לחפר אביהן ויריש אותה לכל בניו ויטול אבינו שהוא בכור ז' חלקים או הוא אז בנו שקם תחתיו כדכתיב ואם אין לו [שס] עיין עליו [לעיל קטו]. והשתא שאין זן למה לא נקום תחת אבינו לירש נחלתו הבאה לו מחפר אביו ע"י חורה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מבאי הארץ שהרי בת הזן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרינן דרשניות היו והיו יודעות שבה הזן תירש עם האחין שלמדו מפרשת יצמין כדלקמן (דף קט"ז): היינו דקא אווןן בני יוסף. שפיר עכשוו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלף לחשבון של יוצאי מנרים והיתה נחלת כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: **כולהו שקול.** בזה. ומייהו לקמן [קכב]. אמרינן דארץ ישראל לשבטים איתפלג וצדין אווןן בני יוסף שלא נטלו אלף כאחד מן השבטים אף על פי שאין גדול בכל השבטים שכבש שלהן אלף משום דמבשעא ליה לקמן לא זעי לתרוזי הכי: משום טפלים. יתומים שלא היו בני עשרים בכניסתם לארץ וגם לא היה להם אז הנכנס לארץ שינחילם חלקו כשימותו וגם לא היה להם שום מוריש שיאלץ ממנרים שירשו ממנו על ידי חורה: **שמע מינה.** מנחות בני יוסף וצנות לנלפחד דלא הוה חד בכל השבטים דלא שקיל או הוא או אביו ואף על גב דהוה מני מתרמי דאליבא דמאן דאמר ליוצאי מנרים כל אותן שיאלו פחות מכן עשרים בלא אז לא נטלו חלק בצרך שהרי לא הן ולא אביהן היו מיוצאי מנרים דטפלין שיאלו לא נתחלקה להם ואפילו הכי לא איתמיהו כלא יתום ממנרים פחות מכן עשרים ואם יאלץ אם כן מת אחד מקרוביו במדבר שהיו מיוצאי מנרים להורישו חלקו דומיא דצנות לנלפחד שלא היו ראויין ליטול חלק בצרך כדתיבא בצפירי [שפס"ט מ] דאיש לפי פקודיו להוציא את הנשים דמנו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מכן עשרים לא נטלו חלק בצרך אלף על ידי חורה וכגון שהיו מורשיהו מיוצאי מנרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוה חד דלא שקיל דלא איתרמי מילתא דכל אותן שנקנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מכן עשרים נטלו כולן על ידי חורה כצנות לנלפחד ואותן שהיה להם אז ואם ולא היו יכולין ליטול בחורה לא מאזי אביהן ולא מאזי אמותיהן שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נוטל חלק בצרך משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לנעוק: איצעי ליה למנאות. כצנות לנלפחד ובני יוסף וגם הנביא היה לו לכתוב כדכתיב צנות לנלפחד ובני יוסף: דלווח ואהני. כגון צנות לנלפחד: דלווח ולא אהני. שלא יכל לגוול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיבם עלה לך היערה וגו' [והושיע מן] לדשה אינטריך כדלקמן ולא כפשיטה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם נחלתם שצט אחר הן אין הרשות צידו ואם של מטה בני יוסף היו הרשות צידם לכרות היער [ט] ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני הפס ענה טובה קא משמע לן. בשביל שלמדן אנו ממה שהשיב להם יהושע דמיצעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאודוהרי מעינא ציסא להכי כתביה קרא ללווחת בני יוסף: ויאמר להם יהושע. להוסף נחלה אי אפשר אך ענה טובה אני נתן לכם שאם עם רב אחת עלה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ותצננה לך שם בית מושב כדכתיב וצבא אותהן בצרכותם [יחזקאל כג]: אמרו

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קוח.

רבינו גרשום

וממשה שנולדו חולקים בחלק אביהן עם החמשה הראשונים ונראה לרשב"א דרישא וסיפא מיידי כגון שמתו אותם שיאלו ממנרים בלא זרע ולא נכנסו לארץ דודאי מתו במדבר כל אותן שהיו בני עשרים כשיאלו ממנרים ומיידי רישא שמתו העשרה שיאלו עמו וממשה בניס נולדו במדבר וסיפא מתו ממשה שיאלו עמו ונולדו במדבר י' והשתא הו

סיפא דומיא דרישא ואפי' נמי שפיר דנקט שיאלו עמו דמה לך לציאת האז אלף משום דצעי למימר שאותן מתו ונולדו אחריים במדבר ולריב"ם קשה על פירוש הקונטרס דהא מלרב טרצה משמע שפיר טפי למי שהוא רב עתה טרצה ואי משום דהא כרב כמיז לאלף תחלק הארץ אם כן למי שהיה רב צליאת מנרים מלשמות מטות אבותם נפקא ונראה לו דגרס היינו דכתיב דלא רב למשע כמו שכתוב בספרי"ט וה"פ בשלמא למי"ד ליוצאי מנרים דאם הוה שני אחין מיוצאי מנרים והוה להו עשרה בניס מבאי הארץ ושני אחין אין להן כי אם שני בניס מבאי הארץ הרי אותן עשרה לא נטלו אע"פ שהן מרובין כי אם כמו שני בניס שהן מועטין היינו בין רב למשע אע"ג דלקמן דריש מנהאי קרא לשבטים איתפלג השתא לא אסיק אדעתיה היחיא דרשא מדע דהא פריך כצמון למי"ד לבאי הארץ אמאי קא אווןן בני יוסף ואי לשבטים איתפלג שפיר אווןן לכולי עלמא^א אלף ודאי לא אסיק אדעתיה היחיא דרשא^ב (והיחיא דרשא^ג) (דספרי) הו לפי המסקנה): ולמאן

אלא למאן דאמר לבאי הארץ. נתחלקה הארץ מאי בין רב למשע הא כל באי הארץ נוטל חלקו ולא יותר קשיא. ויש ספרים שכתבו בהן היינו דכתיב לרב טרצה נחלתו ומפרש נמי כדמפרש בין רב למשע: היינו דקא צווןן בנות צלפחד. משום דאבותיו מיוצאי מצרים היה ומבקשות לירש חלקו: אלא למי"ד לבאי הארץ. נתחלקה הארץ לא הוה להן למשקל מידי דהא מת סבורי: אלא לחורה וליתול בבכס חפר. צווןן כלומר דאפילו למאן דאמר לבאי הארץ נתחלק משום הכי צווןן משום חזרה ליתול בבכס חפר אביו של צלפחד שהיו לו בניס לחפר שנוטלו במדבר ובכך לארץ ונטלו חלקם ואחר כך היה להם לחזור אצל חפר אביהן ולחזור לחלק בשוה עם בנות צלפחד שהן תחת אביהן ואמטו להכי צווןן: היינו דקא צווןן בני יוסף. דאבותיו מיוצאי מצרים ניתנו וצווןן על כוליהו: הא כוליהו שקיל. כל אחד חלקו: ומשני לעולם לבאי הארץ היו ומשום טפלים דאיתא בהו טפי משאר שבטים דכתיב עט פורת יוסף שהן פרוין ורובין טפי וצווןן דלא שקיל לצורך טפלים ורחיקי להו דרוביהו: אמר אביו. איכא למשמע מהא הלכה בין למאן דאמר ליוצאי מנרים כו' לא הוה חד דלא שקיל אפי' טפלים דאליבא דמאן דאמר ליוצאי מנרים נתחלקה ומצויא את הטפלים (אפי' הכי לא) [דלא] שקיל בכות עצמן אפי' הכי שקילי בשביל אביהן שיצאו ממצרים ושקלו נחלת אביהן בארץ. ולא ידך תג נמי דאמר לבאי הארץ נתחלקה הארץ ומצויא את הטפלים אפי' הכי שקלו טפלים משום החזרה נחלה אצל אביהן לירש מתכ אביהם עם שאר אחיהם בשוה. ואי סיד דלא שקיל הוה להו לימוציהו כדצווי בני יוסף על הטפלים שלהן. וכי יתמו דראי צווןן אלא הני דצווןן ואנשי דיברו להו נחלה על שצווחו בת' ביה קרא אבל צווןן ולא אהנו צווחתם לא כתב. והא בני יוסף דצווןן ולא אהנו להו אפי' הכי כתביה קרא. ומשני לעולם דצווןן ולא אהנו ומשום הכי לא כתביהו קרא. דקא קשיא לך הא בני יוסף דצווןן ולא אהנו ואפי' הכי כתביהו התם לא משום האי טעמא הוא